กัณฑ์ที่ 44

สุขที่สัตว์ปรารถนาจะพึงได้

แสดง ณ วันที่ ๑๙ กันยายน พุทธศักราช ๒๔๙๗

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส ฯ (๓ ครั้ง)

มตฺตาสุขปริจฺจาคา ปสฺเส เจ วิปุลํ สุขํ
จเช มตฺตาสุขํ ธีโร สมฺปสฺสํ วิปุลํ สุขนฺติ

ณ บัดนี้ อาตมภาพจักได้แสดงธรรมิกถา แก้ด้วย สุขที่สัตว์ปรารถนาจะพึงได้พึงแสวงหา ยิ่งใหญ่นัก ไม่มีใครปฏิเสธทุกทั่วหน้า สุขนี้สมเด็จพระบรมศาสดาทรงรับสั่งด้วยพระองค์เอง เพื่อจะให้สัตว์แสวงหาสุขยิ่งขึ้นไป ไม่ใช่สุขเล็ก ๆน้อย ๆ ให้ละสุขเล็กน้อยเสีย ให้ยึดเอาความสุขยิ่ง ๆ ขึ้นไป นี่เพราะเราท่านทั้งหลาย ทั้งคฤหัสถ์บรรพชิตหญิงชายทุกทั่วหน้า เมื่อเกิดมาเป็นมนุษย์ทุกทั่วหน้าด้วยกัน แสวงหาสุขทุกหมู่เหล่า แม้สัตว์เดียรัจฉานเล่า ก็ต้องแสวงหาสุขเหมือนกัน หลีกเลี่ยงจากทุกข์ แสวงหาสุขอยู่เนืองนิตย์อัตรา เพราะว่าสุขจะพึงได้สมเจตนานั้น ผู้แสวงหาเป็นจึงจะได้ประสบสุขยิ่งใหญ่ไพศาล ถ้าแสวงหาไม่เป็นก็ได้รับสุขเล็ก ๆ น้อย ๆ หาสมควรแก่อัตภาพที่เป็นมนุษย์ไม่ เหตุนี้ตามวาระพระบาลี พระองค์ได้ทรงแสดงไว้ว่า

มัตตาสุขปริจฺจาคา ปสฺเส เจ วิปุลํ สุขํ แปลเนื้อความว่า *ถ้าบุคคลพึงเห็นสุขอันไพบูลย์ เพราะละสุขอันน้อยเสีย* หรือเพราะละสุขพอประมาณเสีย ผู้มีปัญญาเมื่อเห็นสุขอันไพบูลย์ ก็พึงละสุขพอประมาณเสีย นี่เนื้อความของพระบาลีคลี่ความเป็นสยามภาษาได้เนื้อเท่านี้

ต่อแต่นี้จะอรรถาธิบายขยายความเป็นลำดับไป สุขเล็กน้อย กับ สุขไพบูลย์นี้ เป็นใจความในพระคาถานี้ สุข มีสุขตั้งแต่สุขเล็ก ๆ น้อย ๆ ไปเป็นลำดับ จนกระทั่งถึงสุขที่สุด สุขเล็กน้อย ก็สุขมนุษย์ที่อาศัยอยู่ในสมัยทุกวันนี้ เป็นสุขเล็กน้อย สุขเทวดาก็สุขมากขึ้นไปเป็นชั้น ๆ เป็นสุขใหญ่ขึ้นไป เทวดา ๖ ชั้นก็สุขขึ้นไปเป็นลำดับ

สุขมนุษย์	ไม่เท่าสุขใน	จาตุมหาราช
สุขในจาตุมหาราช	ไม่เท่าสุขใน	ดาวดึงส์
สุขในดาวดึงส์	ไม่เท่าสุขในชั้น	ยามา
สุขในชั้นยามา	ไม่เท่าสุขในชั้น	ดุสิต
สุขในชั้นดุสิต	ไม่เท่าสุขในชั้น	นิมมานรดี
สุขในชั้นนิมมานรดี	ไม่เท่าสุขในชั้น	ปรนิมมิตวสวัตตี
สุขในชั้นปรนิมมิตวสวัตตี	ไม่เท่าสุขใน	พรหมปาริสัชชา
สุขในชั้นพรหมปาริสัชชา	ไม่เท่าสุขในชั้น	พรหมปุโรหิตา

สุขในชั้นพรหมปุโรหิตา	ไม่เท่าสุขในชั้น	มหาพรหมา
สุขในชั้นมหาพรหมา	ไม่เท่าสุขใน	พรหมปริตตาภา
สุขในชั้นพรหมปริตตาภา	ไม่เท่าสุขในชั้น	อัปปมาณาภา
สุขในชั้นอัปปมาณาภา	ไม่เท่าสุขในชั้น	อาภัสสรา
สุขในชั้นอาภัสสรา	ไม่เท่าสุขในชั้น	ปริตตสุภา
สุขในชั้นปริตตสุภา	ไม่เท่าสุขในชั้น	อัปปมาณสุภา
สุขในชั้นอัปปมาณสุภา	ไม่เท่าสุขในชั้น	สุภกิณหา
สุขในชั้นสุภกิณหา	ไม่เท่าสุขในชั้น	เวหัปผลา
สุขในชั้นเวหัปผลา	ไม่เท่าสุขในชั้น	อสัญญสัตตา
สุขในชั้นอสัญญสัตตา	ไม่เท่าสุขในชั้น	อวิหา
		อตัปปา
		สุทัสสา
		สุทัสสี
		อกนิฏฐา
สุขในชั้นอกนิฏฐา	ไม่เท่าสุขในชั้น	อากาสานัญจายตนะ
อากาสานัญจายตนะ	ไม่เท่าสุขในชั้น	วิญญาณัญจายตนะ
วิญญาณัญจายตนะ	ไม่เท่าสุขใน	อากิญจัญญายตนะ
อากิญจัญญายตนะ	ไม่เท่าสุขใน	เนวสัญญานาสัญญายตนะ

นี่ว่าในภพสาม ยังไม่ถึงนิพพาน แต่ว่าสุขเป็นลำดับไปดังนี้ ผู้แสวงหาสุขเกลียดจากทุกข์ อยากได้สุข ผู้ที่อยากได้สุขนั้นต้องละสุขพอประมาณเสีย จึงจะพบสุขอันสมบูรณ์ยิ่งใหญ่ไพศาลเป็นลำดับ ขึ้นไป

ละสุขเป็นประมาณเป็นไฉน? มาเกิดเป็นในมนุษย์โลก เป็นหญิงก็ดี เป็นชายก็ดี จงแสวงหาเถิดความสุขอยู่ในทาน การให้ ยิ่งใหญ่ไพศาล ความสุขอยู่ในทานการให้ หรือความสุขอยู่ในศีล รักษากายวาจาให้เรียบร้อยดีไม่มีโทษ หรือสุขอยู่ใน การเจริญภาวนา ให้เป็นเหตุลงไปเป็นสุขยิ่งใหญ่ไพศาล ให้อุตส่าห์ให้ทาน สมบัติเงินทองข้าวของที่เป็นวิญญาณกทรัพย์และอวิญญาณกทรัพย์ ที่เราหาได้มา เก็บหอมรอมริบไว้หรือได้มรดกมาก็ดี สิ่งทั้งหลายนั้นเมื่อเรารักษาอยู่ เมื่อเรายังมีชีวิตเป็นอยู่ ก็เป็นของเราอยู่ แต่พอแตกกายทำลายขันธ์เท่านั้น สมบัติเหล่านั้นไม่ใช่ของเราเสียแล้ว กลายเป็นของคนอื่นเสียแล้ว ไม่ใช่ของเราจริง ๆ ในมนุษย์โลกเราผ่านไปผ่านมาเท่านั้นเอง ไม่ใช่เป็นบ้านเมืองของเรา ไม่เป็นถิ่นทำเลที่เราอยู่ เป็นทำเลที่สร้างบารมี มาบำเพ็ญ ทาน ศีล เนกขัมม์ ปัญญา วิริยะ อธิษฐาน ขันติ สัจจะ เมตตา อุเบกขา เท่านั้น นี่ข้อสำคัญ รู้จักหลักนี้แล้ว ให้ละสุขอันน้อยเสีย สุขอันน้อยนั่นคืออะไร? รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส ที่เราใช้สอยอยู่นี้ รูปที่ชอบใจ เสียงที่ชอบใจ กลิ่นที่ชอบใจ รสที่ชอบใจ สัมผัสที่ชอบใจ ติดอยู่ในกามภพ ที่ให้เราซบอยู่ในกามภพนี้ โงศีรษะไม่ขึ้น ไอ้ รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส นั่นแหละเป็นสุขนิดเดียว สุขเล็กน้อยไม่ใช่เป็นสุขมาก สุขชั่วปรบมือกระพือปีกไก่เท่านั้น มันสุขน้อยจริง ๆ ***ให้ละสุขน้อยนั้นเสีย ให้ละ ๕ อย่างนี้ คือ รูปที่ชอบใจ เสียงที่ชอบใจ กลิ่นที่ชอบใจ รสที่ชอบใจ สัมผัสที่ชอบใจ เมื่อละได้แล้ว เรียกว่าจาคะ*** สละสุขที่ยินดีใน รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส นั้นได้

....ถ้าเมื่อมาเจอกายมนุษย์แล้ว มาสุขกับกายมนุษย์ มัวงมอยู่แต่รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส นั้นแหละ มันก็ได้เท่านั้นจนแก่ตาย เอาดีไม่ได้เลย สุขแค่นั้นเอง นี่มันสุขน้อยอย่างนี้ เพียงนิดเดียวเพราะอะไร เพราะรู้ไม่เท่าทันตัวเอง ไม่ฉลาดรู้ไม่เท่าทันตัวเอง ไม่ได้ฟังธรรมของพระพุทธเจ้า ไม่ได้ฝึกฝนใจในทางพระพุทธเจ้าพระอรหันต์ ไม่ได้ฟังธรรมของสัตบุรุษ ไม่ได้ฝึกฝนใจในธรรมของสัตบุรุษ ความเห็นจึงพิรุธไปเช่นนั้น....

ยินดีใน รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส นั้นเป็นไฉน? เงินทองข้าวของ วิญญาณกทรัพย์ อวิญญาณกทรัพย์ เหล่านี้เรียกว่า รูปสมบัติ ที่เรายินดีในรูปสมบัติ นั้นแหละเรียกว่า ***ยินดีในรูป***

เสียงยกย่องสรรเสริญ ยกยอสรรเสริญชมเชยต่าง ๆ เหล่านี้ ที่เป็นโลกธรรมเหล่านี้นั่นแหละ ***ยินดีในเสียง*** ถ้าเราไปยินดีติดอยู่ในเสียงสรรเสริญอันนั้นละก็ ทำให้เพลินซบเซาอยู่ในโลก เป็นทุกข์ เป็นสุขกับเขาไม่ได้

กลิ่นหอมเครื่องปรุงต่าง ๆ อันเป็นที่ชื่นเนื้อเจริญใจ นั่นแหละ ***ยินดีในกลิ่น*** มัวยินดีในกลิ่นอยู่เถิดจะซบเซาอยู่ในมนุษย์โลก ในกามภพ ดุจคนสลบโงศีรษะไม่ขึ้น

ติดรสเปรี้ยวหวานมันเค็มอยู่นี่แหละ ***ยินดีในรส*** ถ้าว่าติดอยู่ในรสเช่นนั้นแล้วละก็ หรือติดรสอันใดก็ช่าง ความติดรสอันนั้นแหละ ทำให้โงหัวไม่ขึ้น

ยินดีในความสัมผัส ถูกเนื้อต้องตัว ถ้าเอาใจไป***ยินดีในสัมผัส***ถูกเนื้อต้องตัวเข้าแล้ว เข้าไปอยู่ในเปือกตมทีเดียว โงศีรษะไม่ขึ้นอีกเหมือนกัน

๕ อย่างนี้ให้สัตว์โลกจมอยู่ในวัฏฏะสงสาร ยินดีในรูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส ติดอยู่ใน รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส ออกจาก วัฏฏะไม่ได้ กรรมวัฏ วิปากวัฏ กิเลสวัฏออกไม่ได้ ออกจากภพ๓ ไม่ได้ ออกจากกามไม่ได้ เพราะสละละสิ่งทั้ง๕ ไม่ได้ ถ้าสละละสิ่งทั้งห้าอันเป็นสุขน้อยนี้เสียได้แล้ว เมื่อสละละสิ่งทั้งห้าเสียได้แล้ว จะได้ประสบสุขอันไพบูลย์ ต้องประสบสุขอันไพบูลย์แท้ ๆ อันไพบูลย์ยิ่ง ๆ ขึ้นไป ละของมนุษย์ได้แล้วต้องไปติดอยู่ในชั้นจาตุมหาราชของทิพย์อีก ก็ต้องติดอยู่แบบเดียวกัน รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส ก็ได้ชื่อว่า ละไม่ได้ เพราะของเป็นทิพย์เสียอีก ละชั้นจาตุมหาราชก็จะไปติดชั้นดาวดึงส์อีก ชั้นดาวดึงส์ก็ปล่อยเสียอีก ละเสียอีก จะเข้าถึงยามา ดุสิต นิมมานรดี ปรนิมมิตวสวัตตี ละได้ทั้งหมดนี้ ใครอุตส่าห์พยายามรักษาศีลมั่นจริง เมื่อสละพวกนี้ ได้แล้ว ทำศีลให้มั่นขึ้น ศีลมั่นแล้วเจริญเป็นทางสมาบัติทีเดียว ให้เข้าสู่รูปฌานทั้งสี่ให้ได้ คือ ปฐมฌาน ทุติยฌาน ตติยฌาน จตุตถฌาน จะได้ไปรับสุขยิ่งใหญ่ไพศาลไปกว่านี้และยิ่งไปกว่านั้น เมื่อเข้าถึงฌานทั้งสี่ แตกกายทำลายขันธ์ ก็ได้ไปบังเกิดในพรหม ๑๖ ชั้น ได้รับความสุขยิ่งขึ้นไปเป็นชั้น ๆ จนกระทั่งถึงขนาดถึงพรหมชั้นที่๑๑ หรือ๑๒-๑๓-๑๔-๑๕-๑๖ ขึ้นไปก็ตามเถอะแต่ว่าอย่าติดนะ ติดในชั้นพรหมไม่ได้ ละเสียได้เป็นสุข ให้ละสุขในรูปภพนี้เสีย แม้จะได้ไปครองสุขในอรูปภพต่อไปอีก ยึดเอาอะไรไปครองสุขในอรูปภพต่อไป อากาสานัญจายตนะ วิญญาณัญจายตนะ อากิญจัญญายตนะ เนวสัญญานาสัญญายตนะ สุขแค่นั้นจะเพียงพอแล้วหรือ? ถ้าเราต้องการประสบสุขอันไพบูลย์ใหญ่ไพศาลแล้ว ก็ให้ละสุขในอรูปพรหมอีก อย่าติดสุขในอรูปภพนั้น ให้ไปถึงนิพพานทีเดียว เมื่อไปถึงนิพพานแล้ว นั่นแหละจะได้ประสบสุขอันไพบูลย์ และสุขอันนั้นเป็นสุขสำคัญ สุขอื่นสู้ไม่ได้

เมื่อรู้ว่าสุขเช่นนั้นแล้ว ทำอย่างไรต่อไป วิธีจะละตั้งแต่มนุษย์นี่ จะละสุขในมนุษย์หละ เราจะละท่าไหน? ต้องแก้ไขวิธีละทีเดียว ต้องใช้ละด้วยกาย ละด้วยวาจา ละด้วยใจ ต้องใช้ ทาน ศีล ภาวนา เป็นฆราวาสครองเรือนให้หมั่นให้ทาน ให้ละสุขน้อยโดยการบริจาคทาน ที่มีสมบัติยิ่งใหญ่ไพศาลในมนุษย์โลกดังนี้ ถึงมีพอประมาณหรือมีเล็กน้อยก็ช่าง อุตส่าห์ละเถิด จงให้ทานให้ความสุขในภพนี้ และภพหน้าต่อไปนับภพไม่ถ้วน ***ให้อุตส่าห์ให้ทาน ทานนี่แหละเป็นข้อสำคัญนัก*** ท่านยืนยันตามตำรับตำรา ว่ามนุษย์จะได้รับความสุขในมนุษย์โลกก็เพราะอาศัยการให้ทานกัน ด้วยเหตุนี้ พระโพธิสัตว์เจ้าสร้างบารมีมาเกิดในมนุษย์โลก ก็ย่อมให้ทานในเบื้องหน้า ท่านเป็นผู้เก็บหอมรอมริบ สนับสนุนอุปถัมภ์ค้ำชูแก่บริวารของ

ท่านไม่แพ้ฝ่ายใด ท่านก็อุปถัมภ์ค้ำชูตลอด เพราะท่านเป็นผู้มีสมบัติยิ่งใหญ่ไพศาล ท่านบริจาคทานอย่างนี้ อัตราการให้ทานนี่แหละที่จะส่งเราให้ไปถึงสุขยิ่งใหญ่ไพศาล ถ้าไม่มีทานจะมีสุขอันยิ่งใหญ่ไพศาลไม่ได้ เพราะไม่มีผลทานส่งให้ จะถึงสุขยิ่งใหญ่ไพศาลไม่ได้ เพราะฉะนั้น ถ้าเกิดมาในมนุษย์โลก ถ้าเป็นคนจนเสียแล้ว เราจะทำความดีให้เต็มส่วนเต็มที่ไม่ได้ เพราะว่าจะรักษาศีลก็รักษาไม่ได้ จะเจริญภาวนาก็เจริญไม่ไหวเพราะเป็นคนจนเสียแล้ว ไม่ได้รักษาศีล เจริญภาวนา เพราะห่วงการงานต้องประกอบกิจการงาน การงานเหนี่ยวรั้งไว้ ให้ไปทำการงาน จิตที่จะทำให้ยิ่งใหญ่ไพศาลในศีล ภาวนา ก็ทำไม่ได้

ถ้าว่ามีสมบัติสมบูรณ์แล้ว จะรักษาศีลก็รักษาได้สมบูรณ์บริบูรณ์ จะเจริญภาวนาก็เจริญได้ ไม่มีห่วงหน้าห่วงหลัง จะบริจาคทาน ก็ทำได้สมความเจตนาทีเดียว มีสมบัติสมควรที่จะบริจาคทานแล้ว เมื่อเป็นเช่นนี้ ก็เพราะอาศัยผลทานนั่นแหละ เป็นข้อสำคัญของทานนะ ศีลก็ดี ภาวนาก็ดี ถ้าบริจาคทานแล้วมีผลลัพธ์ **ทานมโย** บุญคือความบริสุทธิ์สำเร็จด้วยทาน **ฉกามาวจโร** เป็นเหตุให้เกิดในกามาวจรหกชั้น ทานเป็นเหตุให้เกิดในกามาวจร ๖ ชั้น ได้รับความสุขยิ่งใหญ่ไพศาลขึ้นไปเป็นลำดับ เพราะทานส่งให้ **สีลมโย** บุญคือความบริสุทธิ์แล้วสำเร็จด้วยศีล ศีลสำเร็จแล้วเป็นเหตุให้เกิดในชั้น อกนิฏฐา ภพพรหมชั้นที่สิบหกโน้น ต้องวางหลักอย่างนี้ **ภาวนามโย** บุญคือความบริสุทธิ์สำเร็จด้วยการเจริญภาวนา **อมตผโล** เป็นผลที่จะได้บรรลุถึงชั้นนิพพาน สำเร็จภาวนาแล้วเป็นผล จะให้มนุษย์ถึงชั้นนิพพาน ***ทาน***ให้สำเร็จในสวรรค์หกชั้น ***ศีล***ให้สำเร็จในพรหม๑๖ชั้น ***ภาวนา***ให้สำเร็จนิพพาน ให้สำเร็จผลนิพพานทีเดียว นี่ต้องวางหลักไว้ อย่างนี้ เมื่อได้รู้หลักอย่างนี้เป็นข้อสำคัญ ทาน ศีล ภาวนา เหล่านี้ เป็นข้อสำคัญนัก ให้ถึงสุขอันไพบูลย์ได้ สุขอัน เป็นส่วนเต็มที่ได้ เพราะทาน ก็จะต้องส่งผลไปถึงแค่สวรรค์ เมื่อถึงแค่สวรรค์แล้ว ศีล ก็ต้องส่งผลให้ไปถึงแค่ชั้นอกนิฏฐา ภพรูปพรหม ส่วน ภาวนา ก็ส่งผลให้ถึงนิพพาน เมื่อถึงนิพพานแล้ว ก็จะได้รับสุขอันวิเศษไพศาลทีเดียว นี่เป็นชั้น ๆ ไปดังนี้

เมื่อรู้จักหลักอันนี้แล้วก็ค่อย ๆ เดินเป็นลำดับขึ้นไป ตั้งต้นแต่ กายมนุษย์ นี่วัดปากน้ำทำกันอยู่แล้ว ทำอยู่แล้วถึงนิพพานมากมายแล้ว ไม่ต้องเข้าใจเป็นอย่างอื่นไป ตั้งหน้าตั้งตาทำทีเดียว เมื่อมาเป็นภิกษุ สามเณร อุบาสก อุบาสิกาแล้ว ทำให้เรียบร้อยแล้ว เรียกว่า ใจ เราทำทีเดียว เรียกว่าเราทำทีเดียว ต้องทำใจให้หยุด เมื่อถึงเวลาให้ทาน เราก็ให้ทานตามกาลตามสมัย ให้ศีลบริสุทธิ์ไว้ แล้วก็เจริญภาวนาเสมออย่าให้คลาดเคลื่อน ทำใจให้หยุด เจริญภาวนาทำใจให้หยุด พอใจหยุดเท่านั้น เข้าถึงทางไปของพระพุทธเจ้าพระอรหันต์ ใจหยุดนั่นแหละ จะพบพระบรมศาสดา

หยุดตรงไหน? ที่กลาง**ดวงธรรม**ที่ทำให้เป็น**กายมนุษย์** หยุดตรงนั้น พอหยุดได้แล้วละก็ พอหยุดเท่านั้นแหละ สมกับบาลีว่า ***นตฺถิ สนฺติ ปรงฺ สุขงฺ*** สุขอื่นนอกจากนิ่งไม่มี นี่เจอสุขแท้แล้วนี่นะ สุขจริงตรงนี้นะ เจอสุขแล้ว เจอที่สุขแล้ว เมื่อเจอสุขสูงสุดอย่างนี้ละ ก็ให้ตั้งหน้าตั้งตาทีเดียว ทำใจให้หยุดนิ่ง หยุดทีเดียว หยุดหนักเข้า อย่าถอยหลังกลับ หยุดในหยุดหนักเข้าอย่าถอยหลังกลับ ผู้เทศน์ได้สั่งสอนกันแล้วให้หยุดอย่างนี้ หยุดไม่ถอยกลับ ๒๓ ปีแล้ว ๒๓ ปี ๒ เดือนเศษแล้ว หยุดในหยุดไม่ถอยหลังกลับกันเลย ยังไม่ได้ถอยกลับกันเลย ได้พบแล้วสุขอันไพศาลเหลือประมาณมากมาย เล่าไม่ถูกพูดไม่ออกบอกไม่ได้ทีเดียว ด้วยเหตุฉะนั้น ผู้ที่อยู่ทีหลัง ภิกษุ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา เมื่อต้องการความสุขแล้วก็ต้องทำใจให้หยุด นั่นแหละเป็นตัวสุข เป็นตัวสุขแท้ ๆ สิ่งอื่น สุขไม่เท่าไม่ทันทั้งนั้น พอใจหยุดได้ก็เป็นสุขทางภาวนา ภาวนาขั้นสูง

เมื่อสุขไปทางภาวนา ทำใจหยุดได้แล้วก็จะบรรลุ

ปฐมมรรค

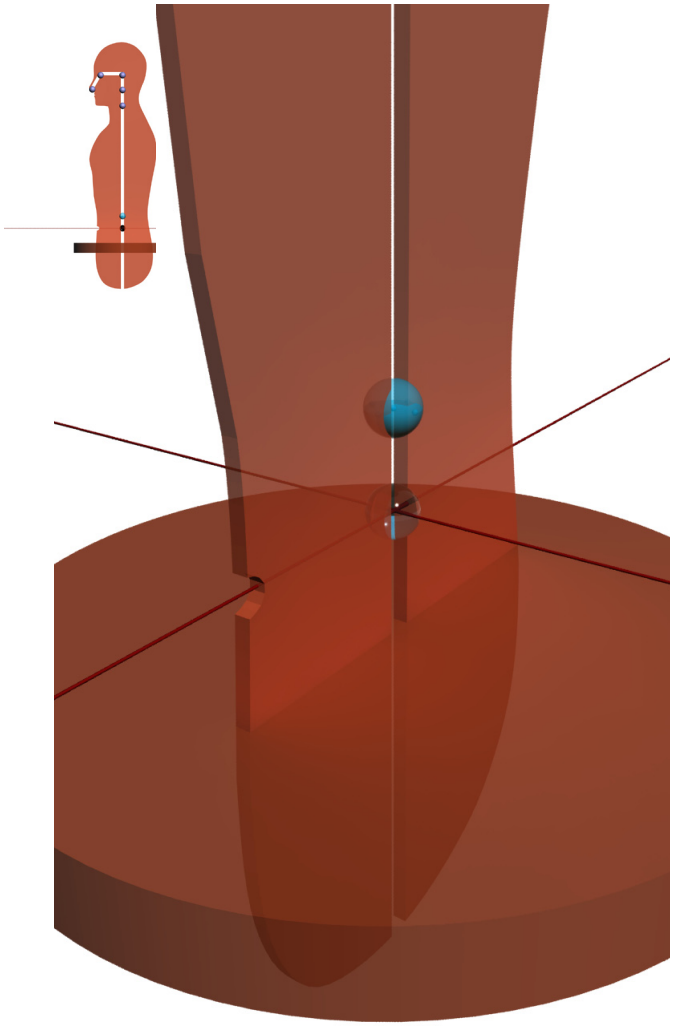

....หยุดตรงไหน? ที่กลาง**ดวงธรรม**ที่ทำให้เป็น**กายมนุษย์** หยุดตรงนั้น พอหยุดได้แล้วละก็ พอหยุดเท่านั้นแหละ สมกับบาลีว่า ***นัตถิ สันติ ปรัง สุขัง*** สุขอื่นนอกจากนิ่งไม่มี นี่เจอสุขแท้แล้วนี่นะ สุขจริงตรงนี้นะ เจอสุขแล้ว เจอที่สุขแล้ว เมื่อเจอสุขสูงสุดอย่างนี้ละ ก็ให้ตั้งหน้าตั้งตาทีเดียว ทำใจให้หยุดนิ่งหยุดทีเดียว หยุดหนักเข้า อย่าถอยหลังกลับ หยุดในหยุดหนักเข้าอย่าถอยหลังกลับ ***ผู้เทศน์ได้สั่งสอนกันแล้วให้หยุดอย่างนี้ หยุดไม่ถอยกลับ ๒๓ ปีแล้ว ๒๓ ปี ๒ เดือนเศษแล้ว หยุดในหยุดไม่ถอยหลังกลับกันเลย ยังไม่ได้ถอยกลับกันเลย ได้พบแล้วสุขอันไพศาลเหลือประมาณมากมาย เล่าไม่ถูกพูดไม่ออกบอกไม่ได้ทีเดียว....***

ดวงธรรมานุปัสสนาสติปัฏฐาน

ดวงศีล

สมาธิ

ปัญญา

วิมุตติ

วิมุตติญาณทัสสนะ

ต่อไป จากกายมนุษย์ก็จะถึง**กายมนุษย์ละเอียด** แล้วก็เข้าถึง

ดวงธรรมานุปัสสนาสติปัฏฐาน

ศีล

สมาธิ

ปัญญา

วิมุตติ

วิมุตติญาณทัสสนะ ในกายมนุษย์ละเอียด ละสุขในกายมนุษย์ละเอียดเสีย ก็เข้าถึงกายทิพย์หยาบ นี่สุข

เป็นขั้น ๆขึ้นไป

พอเข้าถึง**กายทิพย์หยาบ**แล้ว ก็เข้าถึง

ดวงธรรมานุปัสสนาสติปัฏฐานในกายทิพย์อีก

ถึงดวงศีล

สมาธิ

ปัญญา

วิมุตติ

วิมุตติญาณทัสสนะ ก็เข้าถึงกายทิพย์ละเอียด

พอเข้าถึง**กายทิพย์ละเอียด** เข้าถึง

ดวงธรรมานุปัสสนาสติปัฏฐานในกายทิพย์ละเอียด

ดวงศีล

สมาธิ

ปัญญา

วิมุตติ

วิมุตติญาณทัสสนะ พอละสุขในกายทิพย์ละเอียดเสีย ก็ เข้าถึงกายรูปพรหมให้สูงขึ้นไป

ถึง**กายรูปพรหม** ก็เข้าถึง

ดวงธรรมานุปัสสนาสติปัฏฐานในกายรูปพรหมอีก

เข้าถึงดวงศีล

สมาธิ

ปัญญา

วิมุตติ

วิมุตติญาณทัสสนะอีก ละสุขในกายรูปพรหมเสีย ก็ถึงกายรูปพรหมละเอียด ใจเข้าถึงให้หยุดอยู่ตามส่วนอีก เข้าถึงดวงธรรมานุปัสสนาสติปัฏฐาน ศีล สมาธิ ปัญญา วิมุตติ วิมุตติญาณทัสสนะอีก ละสุขในกายรูปพรหมละเอียดเสีย ก็ถึงกายอรูปพรหมหยาบ

ถึง**กายอรูปพรหมหยาบ** ก็เข้าถึง

ดวงธรรมานุปัสสนาสติปัฏฐานในอรูปพรหม

ดวงศีล

สมาธิ

ปัญญา

วิมุตติ

วิมุตติญาณทัสสนะ ละสุขในกายอรูปพรหมหยาบเสีย ก็เข้าถึง**กายอรูปพรหมละเอียด**

ใจ**กายอรูปพรหมละเอียด** ก็หยุดอยู่ศูนย์กลางตามส่วนอีก เข้าถึง

ดวงธรรมานุปัสสนาสติปัฏฐาน

ดวงศีล

สมาธิ

ปัญญา

วิมุตติ

วิมุตติญาณทัสสนะ ละสุขในกายอรูปพรหมละเอียดเสียก็ถึง กายธรรม สุขเกินสุขขึ้นไปอีก สุขเกินสุขหนักขึ้นไปอีก

ใจของ**กายธรรมหยาบ**หยุดเข้า

ก็ถึงดวงธรรมานุปัสสนาสติปัฏฐาน

ดวงศีล

สมาธิ

ปัญญา

วิมุตติ

วิมุตติญาณทัสสนะ ละสุขในกายธรรมหยาบเสีย ก็เข้าถึงกายธรรมละเอียด สุขหนักขึ้นไป

ใจของ**กายธรรมละเอียด**ก็หยุด

ถึงดวงธรรมานุปัสสนาสติปัฏฐาน

ดวงศีล

สมาธิ

ปัญญา
วิมุตติ
วิมุตติญาณทัสสนะ ละสุขในกายธรรมละเอียดเสีย ก็เข้าถึงกายธรรมพระโสดาหยาบ ซึ่งเป็นสุขมากกว่า เข้าถึงกายพระโสดาหยาบแล้วสุขหนักขึ้นไป

ใจของ**กายธรรมพระโสดาหยาบ**ก็หยุดอีก
เข้าถึงดวงธรรมานุปัสสนาสติปัฏฐาน
ศีล
สมาธิ
ปัญญา
วิมุตติ
วิมุตติญาณทัสสนะ ในกลางกายนั้น เข้าถึงกายธรรมพระโสดาละเอียด ละกายพระโสดาหยาบเสีย ก็เข้าถึงกายพระโสดาละเอียด สุขหนักขึ้นไป

ใจของ**กายพระโสดาละเอียด** ก็หยุดอีก
ถึงดวงธรรมานุปัสสนาสติปัฏฐาน
ดวงศีล
สมาธิ
ปัญญา
วิมุตติ
วิมุตติญาณทัสสนะ ละสุขในกายธรรมพระโสดาละเอียด เพราะสุขน้อยกว่าเสีย ก็เข้าถึงกายธรรมพระสกทาคาหยาบ สุขหนักขึ้นไป สุขมากขึ้นไปกว่า

ใจของ**กายธรรมพระสกทาคาหยาบ** ก็หยุดในกลางของหยุดต่อไปอีก
ถึงดวงธรรมานุปัสสนาสติปัฏฐาน
ดวงศีล
สมาธิ
ปัญญา
วิมุตติ
วิมุตติญาณทัสสนะ ก็เข้าถึงกายธรรมพระสกทาคาละเอียด ละสุขในกายธรรมพระสกทาคาหยาบเสียได้ สุขหนักขึ้นไป

ใจของ**กายพระสกทาคาละเอียด**
ก็เข้าดวงธรรมานุปัสสนาสติปัฏฐาน
ดวงศีล
สมาธิ
ปัญญา
วิมุตติ
วิมุตติญาณทัสสนะ ก็เข้าถึงกายพระอนาคาหยาบ ละสุขในกายธรรมพระสกทาคาละเอียดเสีย เพราะเป็นสุข

น้อยกว่า ก็เข้าถึงกายธรรมพระอนาคาหยาบ สุขมากกว่า ละเอียดกว่า

ใจของ**กายธรรมพระอนาคาหยาบ**

หยุดก็เข้าถึงดวงธรรมานุปัสสนาสติปัฏฐาน

ดวงศีล

สมาธิ

ปัญญา

วิมุตติ

วิมุตติญาณทัสสนะ ก็เข้าถึงกายธรรมพระอนาคาละเอียด ละสุขในกายพระอนาคาหยาบเสีย เพราะสุขน้อยกว่า ก็เข้าถึงกายพระอนาคาละเอียด สุขมากกว่า

ใจของ**กายธรรมพระอนาคาละเอียด** ก็หยุดต่อไปอีก

เข้าถึงดวงธรรมานุปัสสนาสติปัฏฐาน

ดวงศีล

ดวงสมาธิ

ปัญญา

วิมุตติ

วิมุตติญาณทัสสนะ ก็เข้าถึงกายธรรมพระอรหัตหยาบ ละสุขในกายพระอนาคาละเอียดเสีย ก็เข้าถึงกายธรรมพระอรหัตหยาบ สุขมากกว่า นี่เป็นเช่นนี้ เป็น นิรามิษสุข เป็น วิราคธาตุ วิราคธรรม ทีเดียว

ใจของ**กายธรรมพระอรหัตหยาบ** หยุดนิ่งกลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นธรรมกายพระอรหัต

ถูกส่วนเข้า เข้าถึงดวงธรรมานุปัสสนาสติปัฏฐาน

ดวงศีล

ดวงสมาธิ

ดวงปัญญา

วิมุตติ

วิมุตติญาณทัสสนะ ก็เข้าถึง**กายธรรมพระอรหัตละเอียด** ละสุขในกายธรรมพระอรหัตหยาบเสีย ก็เข้าถึงสุขในกายธรรมพระ อรหัตละเอียด ละสุขในกายธรรมพระอรหัตละเอียดเสีย ก็เข้าถึงกายธรรมพระอรหัตในพระอรหัตที่ละเอียด ๆ ๆ ๆ ๆ ๆ ต่อ ๆ ไปอีกนับไม่ถ้วน นี่มันเป็นสุขอย่างนี้ เดินนิพพานนี้ ***วิปุลํ สุขं*** สุขถึงขนาดนี้ ถ้าว่าไม่ละสุขที่น้อยเสีย ก็ไม่ได้สุขใหญ่สมความปรารถนา

ถ้าเมื่อมาเจอกายมนุษย์แล้ว มาสุขกับกายมนุษย์ มัวงมอยู่แต่รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส นั้นแหละ มันก็ได้เท่านั้นจนแก่ตาย เอาดีไม่ได้เลย สุขแค่นั้นเอง นี่มันสุขน้อยอย่างนี้ เพียงนิดเดียวเพราะอะไร เพราะรู้ไม่เท่าทันตัวเอง ไม่ฉลาดรู้ไม่เท่าทันตัวเอง ไม่ได้ฟังธรรมของพระพุทธเจ้า ไม่ได้ฝึกฝนใจในทางพระพุทธเจ้า พระอรหันต์ ไม่ได้ฟังธรรมของสัตบุรุษ ไม่ได้ฝึกฝนใจในธรรมของสัตบุรุษ ความเห็นจึงพิรุธไปเช่นนั้น

ถ้าหากว่าฉลาด รู้จัก ให้ทาน รักษาศีล เจริญภาวนา ถ้าแม้ว่ายังไม่ได้สูงขึ้นไปก็จะได้สุขในชั้นจาตุมหาราช ดาวดึงส์ ยามา ดุสิต นิมมานรดี ปรนิมมิตวสวัตตี เหล่านี้ มันก็เวียนอยู่ในรูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส นั่นแหละ ในกามนั่นเอง มันยังเป็นกาม ไปทางโลกก็สุขนิดหน่อยเท่านี้ ไม่ได้อะไรหละ สุขอยู่ชั่วคราว

มนุษย์นี่ก็สุขอยู่ชั่วคราว ประเดี๋ยวเดียว อายุ ๑๐๐ ปีเท่านั้นอย่างมากหรือน้อยกว่านั้น ก็ประเดี๋ยวเดียวเท่านั้น ถ้าเราได้เห็นเทวดาก็สุขตามส่วนขึ้นไป อายุก็ตามส่วนขึ้นไป จะนานหนักเข้า แต่ว่าถึงกระไรก็เถอะ ปรนิมมิตวสวัตตี สุขมากน้อยเท่าใดก็ช่าง สุขประเดี๋ยวเดียวเท่านั้น ไม่มากเท่าใด ไปถึงรูปพรหมก็สุขเป็นกัป ๆ เหมือนกัน เป็นมหากัป ถึงอกนิฏฐาภพ ถึงเวหัปผลานั่นแน่ อสัญญีสัตตาโน่น ๕๐๐มหากัลป์ ถึงห้าร้อยมหากัป ก็สุขนิดเดียวอีกเหมือนกัน ไม่จริง หลอกๆ ไม่จริงหรอก สุขในชั้นเนวสัญญานาสัญญา อกนิฏฐาโน่น สุขสูงขึ้นไป สุขสูงขึ้นไปขนาดนั้นก็ขนาด ๑,๐๐๐มหากัปเท่านั้น ไม่เท่าไรนัก สุขยิ่งขึ้นไป นี่ไม่ใช่สุขในทางนิพพาน มีชั้นสุขสูงสุดอย่างนี้ ถ้าสุขในภพถึง ๘๔,๐๐๐ มหากัปในโลก เพราะติดสุขในภพเหล่านี้แหละเรียกว่า ติดสุขน้อย ไม่ใช่สุขใหญ่ สุขใหญ่คือสุขอันไพบูลย์ ให้ละสุขน้อยอันนั้น เมื่อไปถึงแล้วก็ไม่ติดสุขหนักขึ้นไป ไม่ถอยเลย ไม่ได้หยุดอยู่กับที่ สุขทวีขึ้นไปเหล่านี้เลย ไม่มีถอยกลับ นี่ต้องนับว่าวิชชาวัดปากน้ำวิชชาสมถะ-วิปัสสนาเดินให้ถูกแนวนั้นทีเดียว เข้าถึงธรรมกายให้ได้ เข้าถึงธรรมกายเป็นลำดับไป ยิ่งใหญ่ไพศาลนับประมาณไม่ได้ จะไปพบพระพุทธเจ้า พระนิพพาน พระอรหันต์ ก็รู้ตัวทีเดียว ว่า อ้อ!เราเกิดมาเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนา ได้รู้จักของจริง เห็นของจริงอย่างนี้ ไม่เสียทีที่พ่อแม่อาบน้ำป้อนข้าวมา อุ้มท้องมาไม่หนักเปล่า แม้บุคคลที่จะทูนไว้ด้วยเศียรเกล้าก็ไม่เมื่อยเปล่า ไม่หนักเปล่า ได้ชื่อว่าเป็นคนมีปัญญาประกอบคุณสมบัติยิ่งใหญ่ไพศาลใส่อาตมาของตนได้ ไม่เสียทีที่เกิดมาเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนา

ที่ได้ชี้แจงแสดงมาในการละสุขน้อย ประสบสุขมาก สมมาดปรารถนา สมควรแก่เวลา **เอเตน สจฺจวชฺเชน** ด้วยอำนาจความสัจที่ได้อ้างธรรมปฏิบัติตั้งแต่ต้นจนอวสานนี้ **สทาโสตฺถี ภวนฺตุ เต** ขอความสุขสวัสดีจงมีแก่ท่านทั้งหลาย บรรดามาสโมสรในสถานที่นี้ทุกถ้วนหน้า **สิทฺธมตฺถุ สิทฺธมตฺถุ สิทฺธมตฺถุ อิทำ ผลำ เอตสฺมิ รตนตฺตยสฺมิ สมฺปสาทนเจตโส** ขอจิตอันผ่องใส ขอจิตอันเลื่อมใสในพระรัตนตรัยนี้ ให้ท่านทั้งหลายจงเป็นผลสำเร็จ จงเป็นผลสำเร็จ จงเป็นผลสำเร็จ สมมาดปรารถนาทุกประการ ดังอาตมภาพรับประทานวิสัชนามา พอสมควรแก่เวลา สมมติยุติธรรมิกถาโดยอรรถนิยมความก็เพียงแต่เท่านี้ **เอวำ** ก็มีด้วยประการฉะนี้